

הר הבית

האם נכון לעלות עליו?

הרב יעקב הלוי הורוביץ
ראשון לציון, אה"ק

בתקופה האחרונה צף ועולה שוב ושוב נושא העלי' להר הבית, תופעה שמקבלת עידוד מצד גורמים דתיים-לאומיים, כשהם מגובים בהסכמה ובעידוד של רבנים מסויימים מקרב חוגים אלה, והמספרים של יהודים, בהם גם שומרי מצוות, העולים לראות את מקום משכן ה' בהר הבית הולכים וגדלים.

לטענתם, הם עולים לאחר טבילה במקווה ובהתאם למגבלות המקומות המותרים, לדעתם, בהר הבית.

לפני שנכנס לבירור שיטתו של הרבי ושאר גדולי ישראל בשאלת העלי' להר הבית - קצת הסטוריה ועובדות מהשטח.

המשמרות של הרב וובר

מיד לאחר מלחמת ששת הימים כשקולו של מוטה גור עוד הדהד בהכרזת "הר הבית בידינו" ועוד לא יבשו העינים מדמעות ההתרגשות, קלט הגה"ח המשפיע רבי משה ובר ע"ה, בחושי המחודדים, את הבעי' ההלכתית החדשה שנוצרה - הכניסה לתוככי הר הבית. ארגונים מסויימים כבר החלו לשווק תכניות עליי' אטרקטיביות להר הבית, בתגובה החליט הגר"מ ובר לקחת את הדברים לידי ולהציל יהודים מאיסור כרת¹.

הוא התייעץ עם גדולי הרבנים, שהוציאו אז 'קול קורא' נחרץ שבו הזהירו שאף אחד לא יעז להיכנס לכל שטח ההר. על ה'קול קורא' חתמו יותר מחמשים רבנים ודיינים, וביניהם גדולי הגאונים פוסקי ההלכה שבדור זצ"ל, הג"ר שלמה זלמן אויערבך, הגרי"ש אלישיב, הגר"ע יוסף, הג"ר יחזקאל אברמסקי, הגרא"י וולדנברג בעל שו"ת ציץ אליעזר ועוד. כמו"כ חתמו הרבנים הראשיים, חברי מועצת הרבנות הראשית, אבות בתי הדין, רבני ערים ומושבות, וביניהם רבני חב"ד נודעים כהגרש"י זווין, הגר"י לנדא ועוד. בכרוז נאמר:

אחרי שזכינו בחסדי השי"ת שהר הקודש והמקדש חמדת ישראל נמצא ברשותנו, ורבים מהמוון בית ישראל נוהרים לחזות עין בעין את מקום הקודש והמקדש, ויש מהם שנכנסים בשטח הר הבית, אשר מדורי דורות אנו מוזהרים ונמנעים מלהיכנס בכל שטח הר הבית כולו פן ניכשל ח"ו באיסור חמור בפגיעה בטהרת המקום הקדוש הזה...

לפיכך אנו חוזרים ומזהירים על מה שהוזהרנו מכבר, שכל יהין איש ואשה להכנס לכל שטח הר הבית בלי הבדל דרך איזה שער שנכנסים בו. ומלבד עצם הזהירות מאיסור חמור זה של פגיעה בטהרת מקום הקודש והמקדש, יש גם מצוה רבה של מורא המקדש ושמירתו.

¹ שכן קדושת המקדש קיימת בכל תוקפה גם בזמן הזה, אף שהמקדש חרב (רמב"ם הל' בית הבחירה פ"ו הי"ד-טז). ובזמן הזה כולנו טמאי מתים (כי אין לנו אפר פרה ליטהר בו), ולטמא מת אסור להכנס מהחיל ולפנים (רמב"ם שם פ"ז הט"ז), ואם נכנס במזיד מעזרת ישראל ולפנים חייב כרת (רמב"ם הל' ביאת מקדש פ"ג הי"ב), וכיום שהמקדש חרב קשה לזהות בדיוק מקומות אלו.

עיקר הבעיה הייתה עם שני קהלים: יהודים שוגגים שאין להם מושג בכל מה שקשור לאיסור הזה, וגם עם הקבוצה הציונית של 'נאמני הר הבית', שראו בעלייה להר עניין חשוב ונשגב של מימוש ה'ריבונות'.

ברם, עיקר המאמץ התמקד בניסיון להציל את השוגגים, אלה שנגררים לעלות בהר מתוך חוסר מודעות לאיסור הכרת הכרוך בכך. הפעולה הראשונה שעשה הר"מ ובר הייתה להציב בכניסה להר שלט אזהרה באותיות בולטות ובשלוש שפות: עברית, אנגלית ורוסית. בשלט, שנחתם ע"י הרבנות הראשית לישראל, הוסבר האיסור החמור שיש בכניסה להר, אך בכך לא הי' די. רבי משה סבר ששלט דומם לבדו לא ישיג את המטרה במלואה. צריך גם שומר מדבר שיזהיר ויעורר תשומת לב של האנשים. רבי משה התמיד במשימה זו במסירות גדולה במשך עשרות שנים, ודאג אישית, בעידודו של הג"ר שלמה זלמן אויערבך, לתשלום משכורתיהם של השומרים.

- ב -

מענה הרבי

גם הרבי יצא מגדרו בתקופה ההיא בקשר לאיסור החמור של הכניסה להר המקודש. וכתב מענה חריף ונחרץ ביותר, השולל מכל וכל אפילו את הסברה להביא לדיון ושקלא וטריא את האפשרות לעלות לחלק מסויים של ההר. וז"ל מענה הרבי בנושא²:

פשוט, אשר במעב הנוכחי בכל כיו"ב הנמשך עשיריות בשנים בכיוון אחד, מימין (- אש דת למו) לשמאל - שהנני בכל התוקף נגד ההעל[א]ה על סדר היום שאלת היתר העל"י על הר הבית. כי תיכף ומיד להתחלת השקלא וטריא בזה, יעלו לשם כו"כ ולמקומות שאיסורן ודאי רחמנא ליעלן, ומספר[ם] ילך ויגדל ד"ל. וכל האזהרות בזה (כאם תבואנה) ילכו את היצרים ויוסיפו מספר העולים הנ"ל. וכל מי שיעשה בזה, ופשיטא העולה בפועל יותר מעלית זקני ירושלים (תדתי משמע: יראה שלם) - ידו במעל עליית כהנ"ל. ופשוט.

ממענה זה נראית ברור דעתו של הרבי לשלילה נחרצת של כל עיסוק בנושא, אפילו בדיבור או בכתב ברמה הציבורית ("ההעל[א]ה על סדר היום"), ויתירה מזו: גם מי שיעלה בפועל (בלשון יחיד), משמע לאו דוקא עלי' המונית בפרהסיא ובציבור אלא גם בעליית יחיד (אלא שאח"כ ידעו מזה אחרים), הרי הוא עושה בזה מעשה חמור ביותר, בלשון הרבי: "ידו במעל".

והרקע לכל זה והנימוק ההלכתי לכך הוא, שכך נהגו "זקני ירושלים", משמע שלדעת הרבי מכיון שכך הוא מנהג ותיקין בירושלים [היינו, שהונהג ע"פ גדולי ישראל, ועכ"פ גדולי ישראל, ראשונים ואחרונים, סמכו את ידיהם עליו, כדלהלן אות ד], הרי מנהגן של ישראל תורה היא³, ואין לשנות⁴.

² שלחן מנחם ח"ז ע' קצט, וראה שם בהערות.

³ ראה תוד"ה נפסל (מנחות כ, ב) ושם: מנהג אבותינו תורה היא. ועד"ז במהרי"ל, הובא ברמ"א יו"ד סשע"ו ס"ד, שו"ע אדה"ז או"ח סי' תצד רסט"ז. ובמנהגים ישנים מדורא ע' 153: והמנהג תורה היא. ובשו"ע אדה"ז או"ח סו"ס קפ: ומנהגן של ישראל תורה היא. וראה ירושלמי פסחים פ"ד ה"א.

עוד דבר מעניין נראה בלשון הזהב של הרבי שכתב: "זקני ירושלים (תרתי משמע: יראה שלם)" - ומזה נראה שהרבי מתייחס בכבוד גדול למנהג ירושלים זה, וכפי שהוא מכנהו: מנהג "זקני ירושלים", וקובע שהוא רציני ונובע מיראת שמים שלימה, וממילא ברור שאין לזלזל בו ולעבור עליו ח"ו.

דבר נוסף שכדאי לעמוד עליו במענה זה של רבינו, הן מלות הפתיחה והסיום שלו. הרבי בחר לפתוח את מכתבו במלה "פשוט..." וכן טרח לחדד את המסר ולהזכיר זאת שוב בסיום דברו "ופשוט". וכוונתו כנראה לומר, שלא תעלה על הדעת סברה, כאילו יש במענה זה איזה חידוש או חומרה מיוחדת וכיו"ב. לא, אומר הרבי, כל מה שכתבתי בענין זה הוא פשוט ומוכרח למי שבוחן את הדברים בצורה אובייקטיבית ובשכל ישר.

- ג -

האם כיום השתנו העתים?

והנה יש הטוענים, כי אילו היו הרבנים האוסרים חיים אתנו היום, והיו רואים את המחיר (של 'פגיעה בריבונות הישראלית') שאנו משלמים על איסור העלי' להר, הם היו משנים את דעתם. וכן יש הטוענים שיתכן כי גם הרבי הי' משנה את דעתו, (ויש המרחיקים לכת וטוענים שהוא כבר שינה את דעתו עם הזמן, ודעתו כעת היא סלחנית לענין זה – פרט זה יידון להלן אות ה). הבה ונדון בדברים:

בראש ובראשונה יש לזכור ולשנן את העקרון של קבלת עול ו"נעשה ונשמע". ברור שאנו מחויבים לציית לדברי הרבי וגדולי ישראל בכל דבר ועניין⁵. אצלנו מקובל ש"זאת התורה לא תהא מוחלפת"⁶, ואין אנו קובעים לגדולי ישראל מה הם היו צריכים לפסוק. מה גם שהרוב המכריע של פוסקי זמנינו החיים עמנו כיום - ואפילו רבנים מחוגי הציונות הדתית, כמו הרב צבי טאו, הרב שלמה אבינר⁷ (ולפני כן הרב ראי"ה קוק ובנו הרב צבי יהודה קוק) ועוד - ראה בכרוזים שהובאו להלן אחרי המאמר - כולם סבורים שזהו איסור גמור⁸.

⁴ וזה מתאים עם איסור הכניסה להר שהוכרז ע"י הרבנים - ראה בלשון ה"קול קורא" שנעתק לעיל בפנים: **מדורי דורות אנו מוזהרים ונמנעים** מלהיכנס בכל שטח הר הבית כולו. . לפיכך אנו חוזרים ומזהירים על מה שהוזהרנו מכבר, שבל יהי' איש ואשה להכנס לכל שטח הר הבית.

⁵ שנאמר (דברים יז, יא) לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל. על האיסור וגדריו - ראה באנצ' תלמודית בערכו (כרך לד ע' תקפג ואילך, ובפרט שם פרקים ג-ד). על חובת הציות לחכמי התורה בימינו – ראה בארוכה קובץ כבודה של תורה ח"ו (ת"א, ה'תשנ"ה) ע' ס. וש"נ.

⁶ נוסח "אני מאמין" (י"ג עקרי האמונה), העיקר הט'. ע"פ פיה"מ להרמב"ם סנהדרין, הקדמה לפרק חלק, היסוד הט'. וראה רמב"ם הל' יסוה"ת רפ"ט. הל' מלכים פ"א סוף ה"ג.

⁷ ראה בספר למקדשך תוב (להרב שלמה אבינר, תש"ס).

⁸ המתירים הם מיעוט מרבני הציונות הדתית. בראשם: הרב שלמה גורן (בספרו הר הבית, תשנ"ב), הרב דוד שלוש (בספרו בני עמי, ע' רכג ואילך) והרבנים יהודה שביב וישראל רוזן (באסופת המאמרים "קומו ונעלה" שבעריכתם, מכון צומת, תשס"ג - שם הובאו דעות להיתר של עוד כמה מרבני הציונות הדתית). הם לא ראו עצמם מחויבים לאיסור העלי' להר שנהגו בו גדולי ישראל מדורות וכן לא נרתעו מהחשש שמא העלי' בהיתר (של מעטים) תגרום לעליי' באיסור של ההמונים.

הראשון לציון הרב מרדכי אליהו הציע בזמנו לבנות בית כנסת בשטח המותר, באופן שהכותל הפונה לכיוון הר הבית יבנה מזכוכית שיוכלו לצפות ממנו על מקום המקדש, אך הוא יהי' סגור ולא תהי' אפשרות יציאה ממנו לכיוון הר הבית, כך שלא תהי' סכנה של כניסה למקום האסור. אך מועצת הרבנות הראשית לא קיבלה את הצעתו וחזרה ופרסמה את האיסור.

האמת היא, שאפשר לדון את 'נאמני הר הבית' לכף-זכות. ההשקפה הציונית מעבירה אותם על דעתם. הם כל כך להוטים להוכיח 'ריבונות', וזה מטשטש להם את הראייה התורנית הנכונה.

[ההשקפה הנכונה ע"פ תורה בענין זה היא, שהן אמת שאסור למסור שטח מא"י לבעלות נכרים⁹, אך כל זה הוא בקום ועשה, היינו למסור חלקי א"י, ובפרט המקומות הקדושים, לאומות העולם, בידיים, בודאי אסור בהחלט. אולם החשש שאחזתנו ושליטתנו בהר עלולה להחלש ולהפגע אם לא נעלה אליו, אינה מצדיקה לעבור על שום איסור ואפילו לא על חשש איסור ח"ו].

אבל מה שיותר מצער הוא, שלאחרונה השערוריי' הזאת פשתה גם במחנה החרדים. אין דרך אחרת להסביר את זה, פשוט מעשה שטן כנראה הצליח. וקבוצה מסוימת של יהודים חרדים, שבחיי היום-יום שלהם רחוקים הם מהאידיאולוגי' הציונית, החלו גם הם לעלות להר. וטעם נוסף (לא "ציוני") מצאו המצדדים בעלי' להר והוא, העלאת המודעות וחתירה לבניין בית המקדש השלישי, שלבנינו מייחלים אנו מאז החורבן. אמנם טעם זה מופרך ע"פ תורה הקובעת שמשיח צדקנו יבנה את ביהמ"ק ואינו מעשי ידי הדיוטות בזמן הגלות – ראה רמב"ם הל' מלכים פי"א בתחלתו ובסופו. ועוד.

ברם, העיקר הכי חשוב שיש לזכור תמיד והנוגע לנו למעשה הוא, שכל עוד ההלכה לא מאשרת, אסור להיכנס לשם אפילו פסיעה אחת. זה כמו לאכול חמץ בפסח, או לאכול ביום כיפור. זה איסור כרת. למה להסתכן באיסור החמור הזה?! יש לנו את הכותל המערבי שלא זזה שכינה ממנו מעולם, שם נתפלל ונבקש מה' שיבנה לנו את בית המקדש במהרה.

- ד -

שיטת גדולי ישראל

לאחר שהובאו דברי הרבי והוסברה שיטתו בקצרה, מהראוי להרחיב את היריעה ולהסביר את שיטת גדולי ישראל בזה למן הראשונים והגאונים ועד פוסקי זמננו.

הראשון – מבין הראשונים כמלאכים - שהזכיר בפירוש את ענין ההמנעות מעלות בהר להלכה למעשה, הוא רבנו אשתורי הפרחי בספרו **כפתור ופרח** (פרק ו). ותחילה תיאר והגדיר שם את גבולות הר הבית לפי החומות (ה"כתלים") שמקיפים אותו מכל צדיו (למעט הצד הצפוני שכבר בימיו

כמו"כ נתפרסם איסור שלא לעלות לכל שטח ההר ע"י בד"צ העדה החרדית בירושלים חתום ע"י הג"ר יצחק יעקב ווייס בעל שו"ת מנחת יצחק, וכן נתפרסם איסור דומה ע"י אגודת הרבנים בארה"ב וקנדה (פורסם בהמודיע, ט"ו באב ה'תשמ"ו).

⁹ משום איסור לא תחנם (ואתחנן ז, ב ובפרש"י).

[על האיסור וגדריו ראה אנצ' תלמודית בערכו (כרך לד' ע' תפה ואילך). בנוגע לאיסור מסירת שטח מא"י לנכרים (החזרת שטחים) בזמננו – ראה גם שו"ת ישכיל עבדי ח"ח או"ח סי' מג (אות ה). ציץ אליעזר ח"י סי' א, אותיות 10-עד (במיוחד בנוגע למקום המקדש וירושלים). דבר יהושע (להגרימ"מ אהרנברג) ח"ב סי' מח. בנין אב (להג"ר אליהו בקשי דורון) ח"א סי' לח].

ובשיחת ש"פ ויצא ה'תשל"ח הוסיף הרבי שדבר זה אסור גם משום פיקוח נפש – "שעל ידי מסירת חלק מירושלים העתיקה . . . מעמידים בסכנה רחמנא ליצלן את כל היהודים הנמצאים שם, וגם בירושלים החדשה". וראה גם שלחן מנחם ח"ז סי' כו. וש"נ.

לא היתה בו חומה)¹⁰, וגם הוכיח שאלה הן חומות הר הבית ולא חומות העזרה, ולאחר מכן כתב וז"ל¹¹:

היום שאנחנו בחטאינו מבחוץ נוכל להתקרב לענין תפלה והשתחויה עד אותם הכתלים, וכן עמא דבר באים עד אותם הכותלים ומתפללים . . וכבר בקש . . שלמה בתפלתו (מלכים-א, ח, מ) שתקובל תפלת המקום ההוא. עלל. ולעיל מיני' כתב: אין לנו לקרב מפתח הר הבית ולפנים.

הרי שפתיו ברור מללו, שאין להתקרב מפתח הר הבית ולפנים ושעוד בימינו נהגו כן ישראל קדושים, והגשתם לתפילה היתה עד החומות בלבד, היינו, שעמדו רק מחוץ לכותלים הידועים כחומות הר הבית, ולא נכנסו מעבר להם. ושמה תאמר שזוהי הנהגה של חומרה שרק חסידים ואנשי מעשה החמירו בה, לזה כתב הכפתור ופרח "וכן עמא דבר", היינו שזהו מנהג פשוט הרווח אצל כל העם ואינו ענין ליחידי סגולה בלבד.

יש להוסיף, שכן יש לדייק גם מתשובת הגאונים¹² שכתבו, וז"ל: "בזמן הבית היו טובלין בעלי קריין שלא להכנס במקדש בטומאה, ועכשיו שכולנו טמאים בטומאת מת חמורה שאין שום טבילה מועלת לה . . אין לבעלי קריין ומשמש אלא רחיצה בלבד". ומזה הוכיח בשו"ת מנחת יצחק (ח"ה סי' א, אות יו"ד) שלדעת הגאונים בזמן הזה אין להכנס להר הבית כלל, שכן אם הי' מותר ליכנס להר הבית אחרי טבילה, הרי יש תועלת בטבילת בעלי קרי גם בזמן הזה בשביל ליכנס להר הבית, ומזה שכתבו שאין בטבילתן נפק"מ בזמן הזה כל עיקר, על כרחך שלדעת הגאונים אסורה הכניסה להר הבית בכל אופן¹³.

[ובאמת עדויות נוספות יש בידינו על כך, באגרות מתקופת הגאונים - נדפסו בכמה מקומות, וקובצו לאכסניא אחת בספר חצרות בית ה'¹⁴ - שמהם עולה בבירור שישראל קדושים נזהרו, עוד בדורות ההם, שלא להכנס כלל לשטח הר הבית המקודש. כי מסופר בהם שנהגו לגשת עד שערי החומות לתפילה ולהשתחויה, וכמוכן, לגשת עד השערים פירושו: עד ולא עד בכלל. כן נזכר באגרות הנ"ל מנהג שהיו נוהגים להקיף ("לסובב") את שערי החומות, ואין צריך לומר שהמושג "הקפת החומות" פירושו מבחוץ. אך לא נזכר שנכנסו לתוך שטח הר הבית ח"ו, ומשמעות הענין, ע"פ מה שנתבאר כאן בבירור, היא, שנזהרו שלא להכנס לשטח שבין החומות].

¹⁰ וז"ל שם (בהוצאת ביהמ"ד להלכה בהתיישבות, תשס"ד. ח"א ס"ע קיב): מה שאנו רואים היום בזמננו זה מהכותלים העומדים האלה, שהם כותלים מחומת הר הבית. עוד היום ניכר שער שושן למזרח, והוא סגור אבני גזית . . וכן ניכרים שני שערי חולדה לדרום. וכן ניכר שער הקיפנוס למערב. שער הצפון שהוא הטדי אינו ניכר, שאותו צד נחרב.

¹¹ בהוצאה הנ"ל ס"ע קיג.

¹² נדפסה באוצר הגאונים לברכות, חלק התשובות ס"ע 54. ובספר המנהיג דיני תפלה (בהוצאת מוסד הרב קוק, ח"א ע' קיד).

¹³ ועד"ז כתב להוכיח בשו"ת מנחת יצחק (שם, אות יא-יג) גם ממשמעות דברי ספר החינוך (מצוה קעח. קפ) ושאלת יעב"ץ (ח"א סי' קלו). עיי"ש.

¹⁴ להרב זלמן קורן (ירושלים, ה'תשל"ז), פרק א סי' ג. וראה גם שם ע' 48 בתחלתו.

[התעודה הקדומה ביותר המופיעה שם היא משנת ד"א תרפ"א, נכתבה ע"י ר' מאיר ראש הישיבה (בעל מחלוקתו של רב סעדי' גאון), וז"ל: ותפילותינו עליכם תדירה . . בהר הזיתים מול היכל ה', ועל שער הכהן (הוא בכותל המזרחי של הר הבית - ראה בארוכה חצרות בית ה' פ"ב), ועל שערי מקדש ה', בקבוץ כל ישראל לחוג חג ה' חג הסוכות].

וכן העתיק דברי הכפתור ופרח להלכה בספר פאת השלחן¹⁵. וביאר, שאף שאיסור הכניסה לטמא מת הוא רק מהחיל ואילך, אך עד החיל מותר, מ"מ הטעם שהחמירו שלא להכנס לכל שטח הר הבית הוא משום טומאה היוצאת מגופו, שהרבה אנשים הם טמאים [ובפרט בזמן הזה שאין מקפידין על עיני טומאה וטהרה, הוספת הכותב], ולד"ה, זבים וזבות, נדות ויולדות אסורים ליכנס לכל שטח הר הבית¹⁶ וה"ה לבעלי קרי¹⁷. ועוד שיש מהראשונים הסוברים שאפילו מי שטבל לקריו והוא טבול יום מ"מ אסור ליכנס שם¹⁸.

ובשו"ת מנחת יצחק (ח"ה סי' א. והמשכו בח"ו סי' קלב) העתיק כל זה להלכה. והוסיף, שגם אם אדם יטבול לקריו מקודם וגם אם לא יהי' טבול יום, מ"מ צריכים לדקדק שתהי' הטבילה במקוה הכשירה לטבילת נשים ובלא שום חציצה, דלא שייך כאן כל מה שצדדו להקל בטבילת עזרא כיון שהטבילה לקדשים [למקדש] דאורייתא היא. ואולי צריכים ג"כ חפיפה כמו בנשים. ומכיון שרבים לא יודעים כלל מזה וקשה ליזהר בכל זה, לכן גדרו גדר והחמירו שלא להכנס לכל שטח הר הבית.

ועוד הביא כמה טעמים ונימוקים, ממשמעות כמה ראשונים ואחרונים, שאין להתיר כניסה להר הבית גם אחרי טבילה, כגון, מכיון שבזה"ז אין אנו נזהרין בטומאה וטהרה ואין אנו בקיאים בדיניהם הרי דינו כעמי הארץ, וחז"ל גזרו על עמי הארץ שיהיו כזבין לכל דבריהם, וכדי להטהר מטומאת זב צריכין לספור ז' נקיים ולטבול במים חיים¹⁹ והערב שמש, ואין הכל בקיאים בכך. ועוד, שאף אם נאמר שטבול יום מותר להכנס, מ"מ כתבו הפוסקים שצריך שזה יהי' סמוך לטבילה ממש בלא הטלת מים בנתיים, ודבר זה כמעט בלתי אפשרי להזהר בו. ובנוגע לאשה צעירה שיש לה בעל כמעט אין במציאות שתהי' טהורה גם להר הבית בלבד, מכיון שמחצה ימי' היא טמאה נדה ואח"כ היא נבעלת ופולטת שכבת זרע (ג' ימים)²⁰, ואין רגילה לילך למקוה זולת בסוף ימי נדתה ליטהר לבעלה. ומכל טעמים אלה ועוד²¹, החמירו שלא להכנס כלל לשטח הר הבית.

גם הביא שם מה שכתב בתשובת הרמ"ע מפאנו (סי' כה) על בעל כפתור ופרח בזה"ל: והזהר בו שאדם גדול הוא. . (וסיים) כל דבריו גבי ביאת מקדש הם באמת כפתור ופרח. עכ"ל²².

¹⁵ הלכות א"י, פרק ג סי"ב ובבית ישראל שם אות כו.

¹⁶ רמב"ם פ"ז מהלכות בית הבחירה הלכה טו.

¹⁷ ואף שהרמב"ם (הנ"ל בהערה הקודמת) לא הזכיר בעל קרי באיסור זה, מ"מ כן היא שיטת רוב הראשונים. וי"א שגם שיטת הרמב"ם היא כן (משנה למלך על הרמב"ם שם). וראה שקו"ט בדעת הרמב"ם במשנת חנוך ע' רמד הערה 1.

¹⁸ כן היא דעת רש"י פסחים צב, א. זבחים לב, ב. וכ"ה שיטת הכפתור ופרח עצמו כמפורש בדבריו לעיל שם (וראה בכפתור ופרח הוצאה הנ"ל שם הערות 63, 168, 169). וכ"ה שיטת רבנו גרשום מאור הגולה (על המשנה תמיד פ"א מ"א) והמפרש (שם) ועוד – ראה בקובץ מעלין בקדש חל"ג ע' 26 ואילך. וראה שקו"ט בזה, ובהבא להלן בפנים, בקובץ תורה שבעל פה ח"א ע' קצג ואילך. ובמשנת חנוך ע' רמה ואילך.

¹⁹ היינו, שלזב זכר (משא"כ נקיבה) אין טהרה במקוה, אלא דוקא במעין, ודוקא במעין שמימיו חיים (רמב"ם הל' מקואות פ"א ה"ה. פ"ט ה"ח).

²⁰ ראה רמב"ם הל' שאר אבות הטומאות פ"ה הלכה ט. יא.

²¹ ראה בזה עוד בקובץ מעלין בקדש שם ע' 31 ואילך.

²² על גדולתו של הכפתור ופרח וסמכותו בהלכה בעיני גדולי ישראל – ראה עוד במבוא לספר (הוצאה הנ"ל) ע' 14.

וכ"כ הרב יעקב חי זריהן, ראב"ד לעדת הספרדים בעיה"ק טברי', בתשובה²³, וצעק ככרוכיא על רב אחד שרצה להתיר הכניסה להר הבית, וז"ל:

שזה גדר גדול אצל ישראל לבל יקרב איש ישראלי לדרך כפות רגליו לפניו מן הכותל²⁴ וזה אף תשב"ר ידוע הוא אצלם, וכת"ר בא לעשות חדשה בארץ ולהשוות את כל העולם טועין היפך המקובל והמוסכם בלבבות כל ישראל וכו', ובכן אף אם לו יהיבנא לי' כל דילי' עליו נאמר מליצת הגאון החתם סופר החדש אסור מן התורה. עכ"ל.

וכן דנו בענין זה (מהם בארוכה ומהם בקצרה) עוד כו"כ גאונים ופוסקים מובהקים וידועי שם, ומסקנתם, גם **מטעמים נוספים** שלא פורטו כאן, שאין להתיר לבן או בת ישראל לעלות לשום מקום בהר הבית. ראה בשו"ת **בנין ציון** ח"א סי' ב. **ציץ אליעזר** ח"י סי' א (אות מט ואילך. וראה שם סוף אות סד). סי' ה (אות ו-ז). סי' ז (אות א-ו). **שמ"ש ומגן (להג"ר שלום משאש)** ח"א יו"ד סי' כה. הג"ר **עובדי' יוסף** בשו"ת יביע אומר ח"ה חיו"ד סו"ס כו ויחיה דעת ח"א סי' כה. **באר משה** ח"ז ע' שיא. **אור לציון** (להגר"צ אבא שאול) ח"ג פרק ל סעיף ד. **משנת יעב"ץ** (להג"ר בצלאל זולטי) חאו"ח סי' מז. **משנת חנוך** (להגר"ח גרוסברג) סי' סד-סה. וראה גם בטהרת יו"ט ח"ח עמ' יו"ד (הב'). ובקובץ המאור גל' קעב (תשרי-חשון ה'תשכ"ח) ע' 3. ועוד.

- ה -

האם הרבי חזר בו?

ולאחר שנוכחנו בשלילה המוחלטת ששללו הרבי ושאר גדולי ישראל את העלי' להר, מהראוי לעיין בעוד כמה קטעים משיחותיו ומענותיו של הרבי בענין זה, קטעים שבהשקפה ראשונה נדמה שיש בהם משמעות שונה מהנ"ל, אולם לאחר העיון מתברר שכל הנחלים הולכים אל הים, כל התייחסותיו של הרבי מתאימות לכונה הנ"ל והכל עולה כפתור ופרח.

הטעויות של ממשלת ישראל

(א) בשיחת מוצאי שבת פרשת ויצא תשל"ט אמר הרבי (ע"פ קראתי ואין עונה ח"א ע' 381):

ע"פ חז"ל²⁵ ישנם שלושה מקומות שאין אומות העולם יכולים להונות את ישראל לומר גזולין הן בידכם ואלו הן: מערת המכפלה ובית המקדש וקבורתו של יוסף (שכ"ם). ודוקא באותם מקומות התעקשו יהודים פראיים שלא להניח ליהודים להיות שם, ואת היהודים שבאים לשם מוציאים משם בעל כרחם!!!

ובשיחת מוצאי שבת פרשת חיי שרה תשל"ט (קראתי ואין עונה ח"א ע' 370-366), הרחיב הרבי יותר בענין זה והסביר:

²³ נדפסה בסוף ספר הלכות אישות, להרב אליהו ילזז מרבני טברי' (ירושלים, תרצ"ד).

²⁴ יל"ע למה כונתו במה שכתב שזהו "גדר גדול" המקובל בישראל שלא להתקרב לפניו מן הכותל, ונראה שאין כונתו רק לכותל המערבי, אלא כמו שהובא לעיל מהכתור ופרח ועוד, שגדרו גדר שלא להתקרב לתפילה ולהשתחו' יותר מאשר עד החומות, היינו, שעומדים רק מחוץ לכתלים הידועים כחומות הר הבית ולא נכנסים כלל לשטח הר הבית, וכן הי' המנהג פשוט אצל ישראל קדושים בכל הדורות (לפחות מזמן הגאונים, כדלעיל בפנים) ועד ימינו.

²⁵ בראשית רבה פרשה עט, ז.

למרות שאומות העולם טוענים לסטים אתם, כפי שרש"י מביא בתחילת פירושו על התורה, מכל מקום ישנם שלושה מקומות שהתורה מעידה עליהם ששם אינם יכולים לטעון זאת, היות ומקומות אלו שייכים לעם ישראל...

וכאן רואים עד כמה גדול החושך הכפול והמכופל של הגלות כאשר לא מניחים ליהודים להתיישב בארץ הקודש, הנה המקומות עליהם קיימת ההתנגדות החזקה ביותר הם דווקא בשלושה מקומות אלו. ממש פלא, כאשר רוצים להתיישב בתל אביב - אינם מתערבים, כשרוצים להתיישב במקום אחר - או שלא מתערבים או שישנה התנגדות קלה בלבד, אולם כאשר הדבר מגיע למערת המכפלה זעזעו את העולם בכדי שלא להניח ליהודים להתיישב בחברון.

ולא רק במערת המכפלה אלא גם בסביבתה. . לא מניחים לאף יהודי להתיישב שם. וכפי שכבר דובר בארוכה אודות מעשה התעתועים שה' עם בית הכנסת אברהם אבינו - לקחו אנשים המוסרים את נפשם על הגנת ארץ הקודש [=חיילים], השתמשו בהם והכריחו אותם להוציא מבית הכנסת של אברהם אבינו יהודים אחרים, וכל זאת רק בגלל שבית כנסת זה נמצא בחברון...

וכך גם בשכם - כאשר מגיעים לשכם ורוצים לקנות שם בית או נחלה, גם אז לא מאפשרים זאת בטענה שנמצאים שם ערבים.

שלא לדבר אודות המקום השלישי, מקום מקדשנו - שכאשר מגיעים לשם יהודים מציבים חיילים שימנעו מיהודים להגיע למקום מקדשנו.

וכפי שכבר דובר, ההתנגדות בנוגע לשלושה מקומות אלה היא הכי גדולה, הכי חזקה ובצורה המשפילה ביותר. ואשר על מקומות אלה כתוב במדרש שאפילו אומות העולם אינם יכולים לומר גזולים הן, והנה באים יהודים ונותנים לגויים לשלוט שם. וכאשר רואים הגויים שהיהודים נותנים להם לשלוט - הם בודאי מסכימים, וכי למה לא!?!...

באים יהודים ולא מניחים ליהודים אחרים להיות בבית הכנסת של אברהם אבינו. אחר כך מבטיחים שיתקנו זאת אך לא מקיימים את ההבטחה, עד כדי כך שגירשו משם את היהודים והוציאו אותם בכח. על אחת כמה וכמה, שכך נוהגים בנוגע למערת המכפלה ולמקום המקדש. לא מדובר חס ושלום שמותר ללכת במקום המקדש, אבל ישנם חלקים שמותר ללכת לשם, דוגמת הכותל המערבי, וכן ישנם חלקים נוספים [שאפשר להכנס אליהם] אלא שמצד הספק לא ניתן לברר זאת.

...רואים אנו שאפילו את הדברים אותם נתן הקב"ה בצורה נסית רוצים למסור. וכמדובר כבר כמה פעמים. . שהמנהיגים דאז כלל לא רצו להניח ליהודים לכבוש את ירושלים העתיקה. . ומיד לאחר כיבוש ירושלים שיגרו שלוחים לווינגטון. . להסביר שכבשו את ירושלים ואת שאר השטחים רק מפני שלא היתה ברירה אחרת, וכעת רוצים להחזיר את מה שכבשו. . מה שקורה כעת בנוגע לירושלים העתיקה חברון ושכם הוא - שלאחרי כל ההבטחות עדיין לא יודעים על מה עומדים היהודים להסכים [=להחזיר] ועל מה כבר הסכימו...

בדבריו אלה נראה, שהרבי מערב את מערת המכפלה עם כללות העיר חברון, את קבר יוסף עם שכם בכללותה וכן את מקום המקדש עם ירושלים העתיקה בכלל, ועושה מהכל ענין אחד ובעי' אחת. ולפיכך יתכן, כי מה שהוא יוצא חוצץ נגד ההגבלה שמגבילים יהודים במקומות אלו, אין הכוונה למקום המקדש והר הבית כפשוטו דוקא אלא ל"הר הקודש ירושלים" בכלל (וכפי שמצינו בראשונים שכינו את ירושלים בכללה בתארים השייכים לביהמ"ק - ראה בזה בשו"ת צ"ץ אליעזר ח"י סי' א, אות נו). ומה גם שהוא בעצמו טרח להבהיר בפירוש כוונתו, שאיננה חס ושלום להתיר ההליכה במקום המקדש עצמו, אלא הכוונה היא לכותל המערבי ולמקומות נוספים שמצד הספק לא ניתן לבררם, היינו שבעקרון (בתיאורי') הי' מקום וצד להתירם אף שבפועל לא ניתן להתירם.

שמחים וחוגגים - אך לא בהר הבית

(ב) בדומה לזה יש להבין את דברי הרבי בשיחת ליל ב' דחה"ס תנש"א:

"השמחות שהיו עד עתה, כולל ובמיוחד – השמחה מהידיעה שהרבה יהודים יצאו מהמדינה ההיא . . . וחלקם עלו לארצנו הקדושה, ואף לירושלים עילק, וחוגגים שם עכשיו את שמחת בית השואבה בסמיכות למקום המקדש במקומות שמותר (וצריך) להיכנס לשם, מעין ודוגמת שמחת בית השואבה לעתיד לבוא.

ועל כולל נשא תנשא²⁶: "שמצטרפים אל בני ישראל שנמצאים כבר בארץ הקודש וכירושלים עילק וציל" (פנימיות שבירושלים) ובהר הקודש (במקומות המותרים).

גם בשיחות אלה אין כלל וכלל הכרח שהרבי התכוין לעלי" להר הבית המקורי והמקודש ממש, אלא אפשר שבמלים "בסמיכות למקום המקדש" ו"במקומות המותרים" כוונתו לכותל המערבי וכן גם לשאר צדי ההר במקומות המותרים מעיקר הדין²⁷. וכן חשוב לציין, כי הציטוטים דלעיל הם בלתי רשמיים ואינם מוגהים ע"י הרבי²⁸, אך בשיחה המוגהת ע"י הרבי מש"פ נשא הושמט ענין זה וכן בתורת מנחם - מעיני הישועה, משיחות חג הסוכות, לא נמצא זה.

אחדות ישראל ע"י המקדש

(ג) ועד"ז הוא גם בהזדמנות אחרת, כשהרבי דיבר בשבחים של ישראל והעלה על נס את אחדותם הפנימית של ישראל, הוא אמר²⁹:

²⁶ התוועדות הב' – שיחות קודש ה'תנש"א ח"ג ע' 300.

²⁷ כתב לי ידידי הרב אסף פרומר: היינו, המקומות שמחוץ לכתלים הידועים היום כחומות הר הבית. שהרי, הר הבית, מאז ההרחבה שנעשתה ע"י הורדוס, מתפשט לצדדים חוץ לחומות אלו, ועל פי המנהג הרווח השטח שמחוץ לחומות אינו בקדושת הר הבית.

ולדוגמא: הצד הדרומי של הר הבית שמחוץ לחומות, שנמצא כיום בתחומי ה"גן הארכיאולוגי", שם אפשר להגיע עד החומות הדרומיות ושערי חולדה (הסתומים) במדרגות שקיימות מזמן בית שני ואף ש"הר הבית" הן מבחינת השטח, שהרי אין הבדל בין ההר שמחוץ לחומה לזה שבפנים, אלא שאינם בתחום "הר הבית" המקודש והמוקף בחומות.

כמו כן, הצד הצפוני-מערבי, (חלקו הגדול של הרובע המוסלמי) הוא המשך ישיר, מבחינה טופוגרפית, של הר הבית עצמו (והישמעאלים הנכנסים לשם אינם עוברים על גבי כיפים, כמו בחלק מהצד המערבי, אלא נכנסים ישירות להר הבית בהליכה ישרה, ואפילו בירידה קצת לגבי שטח הרובע, תלוי באיזה שער), וזאת מכיון, שכדי להרחיב את שטח ההר צפונה, הורדוס הי' צריך לקצץ מגובה ההר כדי ליישר השטח; אך ביחד עם זה - שטח זה בכללו נמצא מחוץ לחומות [אמנם בפרטיות עד היכן בדיוק אפשר לגשת אינו ברור, כי אין בצד הצפוני חומה, כדלעיל הערה 10 (הערת העורך - י. ה.)]. ועד"ז בצד המזרחי הצמוד לחומה, עד המקום שהסלע יורד אל נחל קדרון.

ואכן, יש עדויות על כך שבדורות שלפנינו היו יהודים מתפללים לא רק בכותל המערבי דהיום, אלא גם סמוך לשערים שמהם נראה הר הבית עצמו וכיפת הסלע, וכן בצד מזרח באיזור שער הרחמים (ע"כ הערת הרב אסף פרומר). [ראה בזה לעיל בפנים (אות ד) בשם הכפתור ופרח, ובהנסמן שם בהערות 10, 14 (הערת העורך - י. ה.)].

²⁸ הציטוט מליל ב' דחה"ס הוא מהר"ד שנתפרסם מיד לאחר אמירת השיחה, וכן הציטוט מש"פ נשא הוא בלתי מוגה.

²⁹ בשיחת אור ליום ה' פ' בשלח, י"ג שבט התש"נ, יחידות כללית לאורחים, בלתי מוגה - נדפס בהתוועדויות ה'תש"נ ח"ב עמ' 243.

כשתבוא הגאולה יפגשו כל בלי עם משיח צדקנו פנים אל פנים בארץ אחת, ארצנו הקדושה, ובעיר אחת ירושלים עילק ובעיר עצמה . . יתאספו כל בלי במקום אחד - הר הקודש, ובבית אחד - בית המקדש, ובחצר אחת - חצר הקודש דביהלך השלישי... ומעין זה מצינו גם בזמן הגלות . . והיינו החיוב עפ הלכה, שחל על כל בלי . . גם אלו שנמצאים בחול, שבעת התפלה צריכים כולם לכיין את הפנים כנגד אותו מקום - ארץ ישראל, ובלי עצמה - כנגד אותה עיר - ירושלים עילק, וירושלים עצמה - לכיוון הר הקודש וביהלך, ואם מישהו מתפלל בהר הבית עצמו (באופן המותר בזוהר, כמובן מאליו) - כנגד מקום המקדש, ושם גופא - כנגד קדש הקדשים, ו[ב]קדלק - בכיוון שבו נמצא ארון הקודש. גם כאן ברור שבמלים "בהר הבית עצמו" באופן המותר בזה"ז, כמובן מאליו" כוונתו למקומות שמחוץ לחומה, כדלעיל.

ועוד דבר כדאי להדגיש, גם בשיחה זו נראה שהרבי מערב בחדא מחתא שני מצבים, זמן הגלות עם זמן הגאולה, שהזכיר את התפלה "בהר הבית עצמו" - באופן המותר בזה"ז" (הרי דיבר על זמן הגלות) ומיד עבר לדבר על התפלה במקום המקדש עצמו - שצ"ל כנגד קדש הקדשים (הרי זה שייך רק בזמן הגאולה), וסיום דבריו: [ב]קדה"ק - בכיוון שבו נמצא ארון הקודש (זה שייך גם בזמן הגאולה רק בכהן גדול, כמובן ופשוט). וכוונתו בעיקר היא לבחינה הרוחנית והפנימית של הדברים, שמבחינה פנימית כל ישראל הם באחדות ועיניהם ולבם נשואים למקום אחד, ואין להסיק מזה שום מסקנות הלכתיות בנוגע להיתר או איסור העלי' להר הבית.

ועוד דבר חשוב להדגיש, והוא עיקר גדול - מעולם לא שמענו שבאמירה אגבית כלשהי הרבי חוזר בו מדעה ברורה ומוצקה שהשמיע בהזדמנות קודמת, ובודאי שלא יתכן כדבר הזה בענייני הלכה הנוגעים למעשה בפועל. אלא דרכו של הרבי היא ברורה, כדרכם של גדולי ישראל בכל הדורות, שאם רוצים לחזור בהם מענין מסוים עושים זאת רק באמירה מפורשת, שפעם נאמר כך אבל לאחר מכן הגיעו למסקנא שונה, והדוגמאות לכך רבות מספור. ולכן ברור ופשוט שלא יתכן ללמוד שום דבר להלכה למעשה מכל האמירות האגביות הנ"ל.

וראה בשו"ת חכם צבי³⁰ שכלל כלל גדול בעניני הלכה, שאין זה מדרכם של רבותינו גדולי ישראל לדורותיהם, להביא דברים מחודשים דרך אגב ומבלי ראי' מוכחת, וז"ל:

זה פשוט וברור והכל סובב הולך על יסוד אחד . . שאין להוציא שום דין חדש מדברי איזה מפרש או פוסק - אם לא שהוא מוכרח בהכרח גמור - כי אין מדרך הפוסקים להביא דרך אגב ובלי ראי', מה שאינו פשוט וברור. ודבר זה ראוי להיות נגד עיני המעיין בכל מקום, והוא כלל גדול בתורה. פקח עיניך והבן. עכ"ל.

- ועל אחת כמה וכמה בענייננו, שרוצים להוציא מדברי הרבי חזרה מדברים מפורשים לאיסור שאמרם כהוראה לרבים ובצורה חדה כתער, וזהו דבר שלא יתכן מבלי אמירה מפורשת בהירה וחדה לפחות כקודמתה.

לא תהי' לך דאגה בשביל הר הבית

(ד) בביקור מר גרשון שי' סלומון, יו"ר תנועת נאמני הר הבית, אצל הרבי, ביום ראשון כ"ד מנחם אב ה'תנש"א, במעמד חלוקת השטרות לצדקה, אמר לו הרבי בחיור:

יהי רצון שיהי' בקרוב בנין ביהמ"ק השלישי ואז לא תהי' לך כל דאגה בשביל הר הבית... מר סלומון פנה לרבי ואמר: הייתי רוצה לבקש מהרבי שיתן קול קורא למנהיגי ישראל שיוציאו את הר הבית

³⁰ סי' קנ, סוד"ה והמציאה. (בהוצאת "מכון דובב מישרים" ירושלים תשנ"ח, ח"א ע' שיא).

מהאויב הערבי ויפקידו שם שומרים יהודים, ושנית לקרוא לחסידים ולכל עם ישראל לעלות אל הר הבית ולהציב שמירה של יהודים על מקום הקודש.

על כך ענה לו הרבי:

אבל אנחנו מחכים למשיח צדקנו. היהודים הנמצאים בא"ק עליהם להמשיך דוקא בא"ק, אבל הנמצאים בחול יש כאלה שתפקידם דוקא להיות בחול ולשמור על שלימות כא"א מבני ישראל בכל מקום שהם נמצאים, שלימות הן בגשמיות ושלימות גם ברוחניות³¹.

מכך שהרבי עונה לו תשובה ("משיחית" ולא "ציונית"...), שאנחנו מחכים למשיח צדקנו ושעד אז (לפחות חלק מ)יהודי חו"ל צריכים להשאר בחו"ל, ומאידך הרבי לא התייחס כלל לעיקר בקשתו להפקיד שומרים יהודים במקום הערבים - נראה לכאורה, שהרבי לא גרס כלל את זה שיהודים יהיו בשטח ההר.

לא לעלות - אבל כן ללמוד

(ה) הטוענים שהרבי שינה את דעתו מסתמכים בין השאר על מענה הרבי (מחודש מנ"א ה'תנש"א) לאחד שכתב שביקר במקומות הקדושים בארץ ישראל וגם בהר הבית במקום המותר, וכך השיב לו הרבי:

על פי תורתנו הקדושה - הלימוד בהלכות בנין ביה"ק - מעלה עליו הכתוב כאילו משתתף בבנינו - ואין בזה הגבלות, מש"אכ בעלי' הר הבית צ"ל ברור מקום המותר לעולה³².

ומזה שהרבי לא נתן לו "על הראש" על מה שעשה, יש כאלה הממהרים לבנות על זה ורוצים להוכיח מכך שהרבי מוכן לקבל את זה ולהשלים עם זה. ברם האמת ניתנה להיאמר, שאין להוכיח מזה מאומה. שכן, מדובר בדיעבד על יהודי שכבר עלה להר, וקרוב לומר שכך היתה השיטה והאידיאולוגי' שלו, שמותר וצריך לעשות כן (כפי שסבורים כמה, כדלעיל אות ג), והרבי לא מצא לנחוץ ולתועלת להתווכח אתו על האידיאולוגי' שלו, אבל עורר אותו שיש להזהר מהאיסורים החמורים הכרוכים בזה.

ויתכן מאד, שהרבי הבחין בכותב המכתב שהוא מהסוברים, שיש לעלות להר כדי להעלות למודעות את בני בית המקדש ולזרז בכך את בנינו (כדלעיל שם), ולפיכך מצא הרבי לנכון לרמוז לו במתק לשונו, שבאם הוא אכן מעוניין לעשות משהו שבאמת יועיל לבנין מקדשנו, כדאי שיקדיש מזמנו לעסוק "בהלכות בנין ביה"מ"ק - [שאז] מעלה עליו הכתוב כאילו משתתף בבנינו - ואין בזה הגבלות כלל", ונמצא שבאיזה אופן שיעסוק בזה (גם בחו"ל ובליילה וכו') בודאי תהי' בזה תועלת גדולה לבנין בית מקדשנו, יותר מאשר העלי' להר!...

ובכלל יתכן, שמה שהלה סיפר שביקר בהר הבית במקום המותר, כוונתו היתה למקום שמחוץ לכתלים הידועים היום כחומות הר הבית, אשר עמא דבר, שכל השטח שמחוץ לחומות (אף שהוא המשך ישיר, מבחינה טופוגרפית, של הר הבית) אינו בקדושת הר הבית, וכדלעיל. ואם כך הי' - הרי שנפל היסוד ונפל כל הבנין ואין להוכיח מזה מאומה.

השיחה עם הרבנים

(ו) יש הטוענים, כי בהקלטת השיחה שקיים הרבי עם הרבנים הראשיים לא", הרב מרדכי אליהו והרב אברהם שפירא (בכ"ו אדר שני תשמ"ו), שומעים שהרבי שואל בענין מקומות המותרים בהר

³¹ "בית חיינו" גל' 100 ע' 15.

³² הובא ב"בית חיינו" גליון 99 ע' 12, ובקובץ "אראנו נפלאות" - רישומה של שנה בבית חיינו, ע' 201.

הבית, ואילו לרב שפירא אין תשובות ברורות בנושא³³. והרי מאז חלפו כמה עשרות שנים, ויתכן מאד שכעת יש יותר מידע בענין זה, ולפי זה אפשר אולי להתיר את העלי'.

ושתי תשובות בדבר:

(א) האמת היא, שברבות השנים נעשה הדבר דוקא מסובך יותר, בעקבות ממצאים סותרים שונים שנתגלו. ומי שסבור שכיום הזיהוי נעשה ודאי יותר, אינו יודע מה הוא שח³⁴.

(ב) והתשובה הנוספת והעיקרית לכך, היא פשוטה בתכלית: ומה בכך אם יש יותר מידע? נניח לצורך הדיון שאכן כעת יש יותר מידע, וכי זה מוריד את החשש מעליית רבים למקומות שאסור לעלות?! הרי בהר אין מחיצות המונעות הכניסה למקום שאסור ליכנס (והרי הערבים השולטים במקום לא מאפשרים שם שום בניי' יהודית ושינוי ה"סטטוס קוו")?! ובלשון הרבי: "יעלו לשם כו"כ ולמקומות שאיסורן ודאי רחמנא ליצלו, ומספר[ם] ילך ויגדל ר"ל"?! ובמיוחד כפי שכתב הרבי, במכתבו הנ"ל, המצב הנוכחי, הנמשך כבר עשיריות בשנים, הוא כל הזמן בכיוון אחד, מימין (רוח התורה) לשמאל (היפך התורה)³⁵, וא"כ ברור, שאם לפני עשרות שנים הי' צריך לחשוש לזה, כי אז, עכשיו, ככל שחולף ועובר יותר הזמן, על אחת כמה וכמה! והרי הרבי הדגיש כמה פעמים במכתבו הנ"ל שדבר זה הוא פשוט!!

*

לסיכום, ברור שלא צריך להיכנע לניסיונות של הערבים לטעון לריבונות בארצנו. מאידך, באופן חד-משמעי ללא שום פשרות, יהודי צריך להיות צמוד להלכה ולמנהג ישראל, לדעת הרבי וגדולי ישראל, בכל מחיר ובכל מצב. ומי יודע אם העליי' שנעשית באופן שאינו נכון ע"פ תורה, אינה מעוררת קטרוג ח"ו ודוקא היא גורמת לעיכוב התגלות כבוד ה' על הר קדשו³⁶.

עד שיתגלה משיח צדקנו, נמשיך במסורת ישראל מדורי דורות ונציית לגדולי ישראל שאסרו באופן מוחלט את העלי' להר. נתפלל ליד הכותל המערבי, שממנו לא זזה שכינה מעולם, שתבוא הגאולה במהרה, ואז נעלה כולנו לבית המקדש בקדושה ובטהרה.

לתגובות: horoy770@gmail.com

³³ הקלטה מהשיחה נמצאת באתר "חב"ד.אורג" (הקטע שבפנים הוא מהדקה ה-83).

³⁴ ראה על כך בארוכה במכתב הרב זלמן קורן (מחבר "בחצרות בית ה'" הנ"ל הערה 14, ומומחה גדול בנושא זה), מחודש טבת ה'תשע"ז, אותיות א-ב (פורסם באתרים שונים). וש"נ.

³⁵ כיום המציאות היא, שגם פנויות דתיות [שבמקרה הטוב טובלות (ראה באר היטב או"ח סי' שג סק"א: הבתולות אסורות לטבול!) ובמקרה הפחות טוב לא טובלות. וכמובן, שני האופנים בעייתיים ביותר ע"פ תורה!!!] עולות להר הבית, כך שברור בעליל שכיום הסיבה למגדר מילתא קיימת ביתר שאת, וד"ל (ראה במכתב שבהערה הקודמת, אות ח).

³⁶ ראה בשו"ת מנחת יצחק (ח"ה סי' א), ע"פ מה שכתב בספר חסידים (סי' רט), שהעובדה שישראל נוהגים קלות ראש במקום המקדש מעכבת את התגלות משיח צדקנו ובנין בית המקדש.

איסור העליה להר הבית

אזהרה לרבים

מאת רבינו הגדול גאון ישראל
מרן אברהם יצחק הכהן קוק שליט"א
ראש רבני ארץ ישראל

בעה"י
אחינו היקרים הבאים לעיר קודשנו ירושלים ת"ו מקרוב ומרחוק
השמרו נא

מהאיסור החמור של הכניסה למקום המקדש והר הבית

ה' יכוננהו בנכון ונשא, וצור ישראל יראנו בישועתו כבג"צ
במהרה בימינו בקרוב, אמן

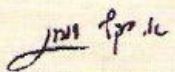
אב תשס"ד

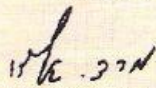
בזמנו מרן הרב אברהם יצחק הכהן קוק זצ"ל פרסם אזהרה "מהאיסור החמור של
הכניסה למקום המקדש והר הבית".

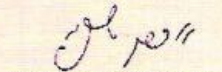
אחרי מלחמת ששת הימים, כחמישים רבנים, ביניהם הרבנים הראשיים לישראל ושאר
גדולי הדור, חזרו על האזהרה שלא להכנס בכל שטח הר הבית ושוב הרבנות הראשית
חזרה על כך בשנת תשל"ב.

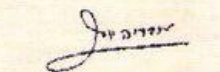
לאור ההזנחה בימינו, הננו לחזור ולהזהיר ששום דבר לא השתנה והאיסור החמור
במקומו עומד בכל שטח הר הבית.

וה' יראנו ישועתו בקרוב.

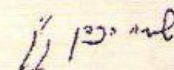

הרב אליהו בקשי דורון
ראש מוסדות "בנין אב"
הראשון לציון

הרב מרדכי אליהו
הראשון לציון

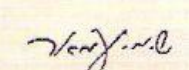

הרב אברהם אלקנה שפירא
ראש ישיבת מרכז הרב
למנים הרב הראשי לישראל

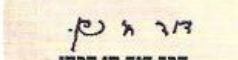

הרב עזריה יוסף שליט"א
הראשון לציון

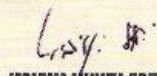

הרב אביגדור נבנצאל
רב העיר העתיקה

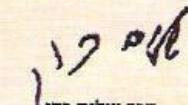

הרב שמחה הכהן קוק
הרב הראשי לרחובות
וראש אבות בתי הדין

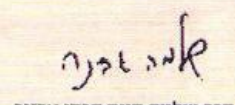

הרב יונה מצגר
הרב הראשי לישראל

הרב שלמה משה עמאר
הרב הראשי לישראל
הראשון לציון

הרב דוד חי הכהן
רב שכונת דרום בת ים
וראש ישיבת לנתיבות ישראל

הרב יהושע נויבירט
מח"ס שמיירת שבת
ההלכתה

הרב שלום כהן
ראש ישיבת פורת יוסף

הרב שלמה חיים הכהן אבינר
ראש ישיבת "עטרת כהנים"

הע"ה, ירושלים ת"ז, אלול תשכ"ז

הודעה ואזהרה

לכל אחינו בני ישראל בארץ ובחוץ לארץ הי"ו,

אחר שזכינו בחסדי השי"ת שהר הקדש והמקדש חמדת ישראל נמצא ברשותנו, ורכיב מהמון בית ישראל נוהרים להוות עין בעין את מקום הקדש והמקדש, ויש מהם שנכנסים בשטח הר הבית אשר מדורי דורות אנו מזהרים ונמנעים מלהיכנס בכל שטח הר הבית כולו פן נכשל היו באיסור המור בפניעה במהרת המקום הקדוש הזה.

זאת ועוד, כרבות הימים נעלם מאתנו המקום המדויק של המקדש וכל הנכנס אל שטח הר בית אלול להכנס מבלי יודעים אל מקום המקדש וקדש הקדשים, ואז ייכשל באיסור המור של ברת ח"ו.

לפיכך אנו חוזרים ומזהירים על מה שהזכרנו מכבר שכל יהודי איש ואשה להכנס לכל שטח הר הבית, בלי הבדל דרך איהו שער שנכנסים בו, ומלבד נעם הזמירות מאיסור המור זה של פניעה במהרת מקום הקדש והמקדש, יש גם מצווה רבה של מורא המקדש ושמיירתו.

ובזכות זאת יזכנו הקב"ה לתשועתו המהירה להחיש נאולתנו השלמה ונשמח להוות בנועם ה' ולבקר בהיכלו ולעבדו בלבב שלם במהרה בימינו אמן.

יצחק ניסים

- צבי מרקוביץ
- אפרים מוקלובר
- מלמן חוני עבודי
- רפאל עבו
- יקותיאל עזריאלי
- יהושע פיטוסי
- יעקב פינק
- יהושע קניאל
- צבי יהודא קוק
- שלמה קרליץ
- שמחה הכהן קסלן
- יצחק קליין
- אשר קרשמיין
- סמח קוקיס
- אריה לייב רביץ
- יעקב רוזנטל
- יוסף שרביט

יהזקאל אברמסקי

- אלעזר ו. וולדינגר
- יעקב יצחק וביטפוינדל
- שמואל ברוך ורנר
- אברהם ורנר
- דב וולנר
- מאיר ואנקיין
- בצלאל זולמי
- שלמה יוסף זיון
- שלמה טנא
- ב.ס. טבורש
- שאלו ישראל
- עובדיה יוסף
- מרדכי יפה-שלינגר
- יעקב גנרא
- משה לוי
- משה לוי
- יוסף משאש

איסר יהודא אונטרמן

- יוסף של"ו אלישיב
- שלמה ולמן אורבך
- יהושע מנחם ארנברג
- אברהם אילר
- יצחק אריאלי
- יצחק אבוהצירא
- ה' הלוי אושפיא
- ישראל אליוורע
- יצחק מיני אדלר
- יוסף בבליקי
- ישראל כברי
- אלעזר גולדשטייט
- ישעיהו גולדשטייט
- י.ו. דיסקין
- עובדיה הרייא
- ש.ו. הלוי
- חיים דוד הלוי

בע"ה, ירושלים ת"ז, מר חשוון תשע"ה

אנן שליוותייהו דקמאי עבדינן, להצטרף לקריאה הנאמנה הנ"ל, ולמזהיר ולזהר ריבה שלומם כנהר. אמן.

דוד לטו
הרב הראשי לישראל

יהושע יוסף
האב"מ לעיון הרב הראשי לישראל

גם אנו הח"מ מצטרפים להנ"ל

- ישעיהו מייזלס - רב העיר נהריה
- אליהו מימון - רב העיר קרית אתא
- מרדכי סלבה - רב העיר אלעד
- מנשה סלבה - רב מושב טלילות
- אביגדור נגנזאל - רב העיר העטותקה
- מרדכי נגארי - רב מעלה אדומים
- שמעון מסיס - רב אזורי חוף הכרמל
- דוד סמיו - רב העיר שוהם
- אברהם סניס - רב מושב שדה
- חיים ערני - רב העיר אליכין
- רצון ערסו - רב העיר קרית אונו
- ברוך סכספר - רב העיר מנחם
- מיני מאיר פינקל - רב העיר יבנאל
- יצחק פריץ - רב העיר רעננה
- שלום צדוק - רב העיר אריאל ובני עייש
- שלמה צדוק - רב העיר סלמן
- דוד צדקה - רב העיר פרדס חנה
- ציון צוברי - רב העיר נהרה
- שמעון צוברי - רב העיר נן יבנה
- יעקב ציקומאי - רב העיר מודיעין
- דוד קרש - רב מושב ומרת
- שלמה קרזה - רב העיר בני ברק
- אורחן מן ציון קורנפלד - רב המד
- שמואל רבינוביץ - רב המושב הערבי והמקומות הקדושים
- אברהם רוזנטל - רב העיר אוור
- יעקב מאיר רוזנוווייט - רב אמר ונדרת
- עזי שוויצ - רב העיר כפר וינה
- אריה שלומן - רב קרית יערים
- עמיאל שולמברגר - ראש ישיבת הר המור
- יוסף שויינץ - רב העיר אשדוד
- יוסף שריביט - רב העיר אשקלון
- יעקב שריביט - רב העיר ביתר

- חיים שלמה דוסקין - רב העיר קרית אתא
- מרדכי דישי - רב העיר הצהר המליית
- דוד מאיר דרוקמן - רב העיר קרית מוצקין
- יהודה דישי - רב העיר באר שבע
- משה הבלין - רב העיר קרית נת
- משה הראיה - רב העיר אילת
- מיכה הלוי - רב העיר פתח תקוה
- ישעיהו הרצל - רב העיר נגרות טלית
- יוסף יצחק וולפוב - רב רמת ישי
- דוד וולפא - רב העיר ראשון לציון
- מיכאל ועמנון - רב העיר יוקנעם
- יצחק ועמנון - רב העיר מעלות
- דוד ועמנון - רב מנהמיה
- דוד ורנר - רב העיר נהרה
- יעקב מאיר ווננפלד - רב העיר רכסים
- אפרים ולמנוביץ - רב מנחת בתיה
- חיים חרד - רב העיר לוד
- דוד אריה הלמיש - נכבט ערה
- צבי ישראל מאו - נשיא ישיבת הר המור
- משה מרדכי מוביאם - רב קרית
- שלמה מובים - רב העיר יהוד
- ברוך נולדט - רב בירת הכרמל
- מנשה מירוי - רב העיר פרדסיה
- יצחק יהואל יעקובוביץ - רב העיר הרצליה
- אברהם יעקובוב - רב העיר באר יעקב
- יוסף ישר - רב העיר עכו
- דוד כהן - רב נן יבנה
- ציון ממן - רב העיר אור יהודה
- אברהם כהן - רב העיר אוור
- מנחם כהן - רב העיר נתיבות
- יהושע כין - רב מעלה אדומים
- נח לנדסמברג - רב מושב צפריה
- יוסף יצחק לטרי - רב העיר בית שאן

- דוד אבוהצירא - רב העיר יבנה
- יהואל אבוהצירא - רב העיר רמלה
- יעקב אבוהצירא - רב מושב עמורת נור
- שלמה אבני - ראש ישיבת עמורת בתים
- מנחם אברהם - רב העיר מנחם יעקב
- צוריאל אברהם - רב העיר נב ציונה
- מרדכי אברומסקי - רב העיר מרחון יעקב
- יוסף אברקי - רב העיר קרית ים
- מנחם אחרי - רב העיר נתיבות
- דוד אורחין - רב אלפי מנשה
- שמעון אורחין - רב העיר אפקים
- יוסף אורחנה - רב העיר קרית מוצקין
- נתן ארבע - רב העיר לוד
- אליהו אילון - רב העיר אור עקיבא
- אליעזר איבו - רב העיר נכבט שמואל
- יוסף אליבו - רב העיר ערד
- יצחק אלישבע - רב העיר רמנונה
- שמעון אלמליח - רב העיר נתלית
- שמעון אמרתי - רב העיר ורת
- מרדכי שמואל אשכנזי - רב כפר הברד
- שמעון בימון - רב העיר בית שמש
- שמעון בימון - רב העיר נהרה
- יוסף חיים בלוי - רב העיר אשקלון
- עזריה בסיס - רב העיר ראש הון
- מימון כר וזרי - רב ספה ונדרת
- יוסף כר שלום - רב העיר בתים
- דוד כרודמן - רב סלמן
- יהואל כריליא - רב בני תקווה
- נח טולן - רב שדה צבי
- יוחנן מר ארית - רב העיר חולון
- שלמה ולמן טרוסמן - רב העיר אלעד
- דוד דרין - רב בית עזרא
- שלום דיין - רב העיר רמנונה